

UNIVERSITY OF MUMBAI**Syllabus for Approval**

Sr. No.	Heading	Particulars
1	Title of the Course	T.Y.B.A. (MARATHI)
2	Eligibility for Admission	S.Y.B.A. Pass
3	Passing Marks	40
4	Ordinances / Regulations (if any)	Nil
5	No. of Years / Semesters	01 (Two Semester)
6	Level	U.G.
7	Pattern	Semester
8	Status	Revised
9	To be implemented from Academic Year	From Academic Year 2021-22

Name & Signature of BOS Chairperson :

Name & Signature of Dean:

_____

UNIVERSITY OF MUMBAI

Revised Syllabus

(Choice Based Credit System, CBCS)

Sem. V & Sem. VI

Program: B.A.

Course: Marathi

From 2021-22

मुंबई विद्यापीठ

तृतीय वर्ष बी.ए.

मराठी

अभ्यासक्रम (CBCS)

Course Code	Core Course	No of Credits
सत्र ५ वे		
UAMAR ५०१	अभ्यासपत्रिका क्र. ४. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १	४
UAMAR ५०२	अभ्यासपत्रिका -५ भारतीय साहित्यविचार	४
UAMAR ५०३	अभ्यासपत्रिका ६. साहित्य आणि समाज भाग १	३
UAMAR ५०४	अभ्यासपत्रिका क्र. ७ भाषाविज्ञान	४
UAMAR ५०५	अभ्यासपत्रिका क्र. ८ आधुनिक मराठी साहित्य,	४
UAMAR ५०६	अभ्यासपत्रिका क्र. ९ भाषांतर कौशल्य	३
सत्र ६ वे		
UAMAR ६०१	अभ्यासपत्रिका क्र. ४. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग २	४
UAMAR ६०२	अभ्यासपत्रिका -५ पाश्चात्य साहित्यविचार	४
UAMAR ६०३	अभ्यासपत्रिका ६. साहित्य आणि समाज भाग २	३
UAMAR ६०४	अभ्यासपत्रिका क्र. ७ मराठी व्याकरण	४
UAMAR ६०५	अभ्यासपत्रिका क्र. ८ उत्तर आधुनिक मराठी साहित्य,	४
UAMAR ६०६	अभ्यासपत्रिका क्र. ९ व्यावसायिक मराठी	३

अभ्यासपत्रिका क्र. ४. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग १
सत्र - ५वे (श्रेयांकने-४) व्याख्याने -६०

उद्दिष्टे (Objective)

- १) मध्ययुगीन वाङ्मयीन इतिहासाचा परिचय करून देणे
- २) मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मय निर्मिती प्रेरणा व सांस्कृतिक पार्श्वभूमीचा उलगडा करणे
- ३) मध्ययुगीन कालखंडातील वाङ्मयीन परंपरा, रचना प्रकार व ग्रंथकारांची माहिती करून घेणे
- ४) मध्ययुगीन कालखंडातील मराठी भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करणे
- ५) वारकरी संप्रदायातील प्रमुख संतकवींच्या काव्यनिर्मितीचे स्वरूप जाणून घेऊन त्यांची वैशिष्ट्ये लक्षात घेणे
- ६) पंडिती काव्याचे स्वरूप समजावून घेणे

घटक -१ मराठी साहित्याची सुरुवात व महानुभावीयवाङ्मय

- अ) मराठी साहित्याची सुरुवात - मराठी : देशीभाषा म्हणून ८, ९वे शतक परिचय , मराठीतील आद्यग्रंथ : चर्चा, शिलालेख, ताम्रपट यावरील मराठी लेखन. – थोडक्यात परिचय
- ब) महानुभाव संप्रदायाची ठळक वैशिष्ट्ये : व्दैती तत्त्वज्ञान, पंचकृष्ण, चक्रधरांचे व्यक्तिमत्त्व, मराठीचा स्वीकार व आग्रह, सांकेतिक लिपी.
- महानुभावीय वाङ्मय : चरित्रग्रंथ , तत्त्वज्ञानग्रंथ, सातीग्रंथ, स्फुट गद्य-पद्य-धवळे, टीकाग्रंथ, व्याकरणग्रंथ.

घटक -२ वारकरी पंथीयांचे वाङ्मय -

- अ) यादवकालीन महाराष्ट्रात वारकरी पंथाची प्रस्थापना, पंढरीचा भक्तिसंप्रदाय हा महाराष्ट्रातील प्रमुख वारकरी संप्रदाय म्हणून तेराव्या शतकात धार्मिक, सामाजिक व साहित्यिक दृष्ट्या प्रभावी.
- ब) ज्ञानदेव-नामदेव व त्यांच्या प्रभावळीतील इतरांचे वाङ्मय.

घटक ३ वारकरी पंथीयांचे वाङ्मय -

- अ) बहामनी राजवट, एकनाथकालीन महाराष्ट्र, तमोयुग, एकनाथ, एकनाथपंचक यांचे वाङ्मय
- ब) शिवकालीन महाराष्ट्र – स्वराज्य प्रेरणा. तुकाराम, तुकारामाचे शिष्य यांचे वाङ्मय

घटक ४ पंडिती काव्य-

- अ) पंडिती काव्याची स्वरूपवैशिष्ट्ये, पंडिती काव्याचे गुणदोष चर्चा
- ब) पंडित कवी- मुक्तेश्वर, मोरोपंत, रघुनाथ पंडित, सामराज, निरंजनमाधव, वामनपंडित, नागेश, विठ्ठल

सत्रान्त परीक्षा (गुण १००)

- प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ४. घटक ४ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ५. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह) गुण २०

साध्ये (Outcome)

- १) प्राचीन मराठी वाङ्मयाच्या इतिहासाची माहिती होईल
- २) प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे रचना प्रकार समजतील
- ३) मराठी भाषेबद्दल अभिमान निर्माण होईल

संदर्भ ग्रंथ-

- १) जोग, रा.श्री. व इतर (संपा.) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- खंड ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, प.आ. १९७३.
- २) तुळेपुळे, शं.गो., पाच संतकवी, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९८४, (ति.आ.)
- ३) तुळेपुळे, शं. गो. व इतर (संपा.) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- खंड १, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, प.आ. १९८४.
- ४) मालशे, सं.गं. व इतर (संपा.) मराठी वाङ्मयाचा इतिहास- खंड २ भाग १ व भाग २, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, प.आ. १९८२.
- ५) भावे, वि.ल. महाराष्ट्र सारस्वत, पॉप्युलर, मुंबई, आ. ५ वि १९६३.
- ६) धोंड, म. वा., (संपा.) मज्हाटी लावणी, मौज, मुंबई १९५६.
- ७) शेणोलीकर, ह. श्री., प्राचीन मराठी वाङ्मयाचे स्वरूप, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९७१.
- ८) सहस्रबुद्धे, म. ना., मराठी शाहिरी वाङ्मय, ठोकळ पुणे, १९६१.
- ९) सरदार गं.बा., संत साहित्याची सामाजिक फलश्रुती, म. सा.प., पुणे १९७० (ति.आ.)

अभ्यासपत्रिका क्र. ४. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास भाग २
सत्र - ६वे (श्रेयांकने-४) व्याख्याने -६०

उद्दिष्टे (Objective)

- १) शाहिरी वाङ्मयाचा परिचय करून घेणे-
- २) इतर धर्मियांनी केलेल्या वाङ्मयीन निर्मितीचा परिचय करून घेणे
- ३) वेगवेगळ्या पंथाचे वाङ्मयाचा परिचय करून घेणे
- ४) बखर वाङ्मय निर्मितीचा परिचय करून घेऊन त्याची ठळक वैशिष्ट्ये जाणून घेणे
- ५) मध्ययुगीन कालखंडातील प्रमुख संप्रदाय व ग्रंथ निर्मिती यांचा अनुबंध स्पष्ट करणे

घटक -१ शाहिरी वाङ् मय-

- अ) लावणी, पोवाडे, या काव्य प्रकारांची स्वरूप वैशिष्ट्ये.
- ब) काही लावणीकार- होनाजी बाळा, रामजोशी, प्रभाकर, अनंत फंदी, परशराम या शाहिरींचा व त्यांच्या साहित्याचा परिचय.

घटक -२ महानुभाव व वारकरी यांखेरीज इतर पंथीयांचेवाङ् मय

- अ) नाथ, दत्त या पंथातील वाङ् मयाचे स्वरूप.
- ब) समर्थ, लिंगायत या पंथातील वाङ् मयाचे स्वरूप

घटक - ३ हिंदू धर्माखेरीज इतर धर्मियांनी केलेलीवाङ् मयनिर्मिती

- अ) ख्रिस्ती धर्मियांनी केलेली वाङ् मयनिर्मिती
(ख्रिस्ती -फादर स्टीफन्स, क्रुआँ, सालंदाज, पाद्री अल्मैद)
- ब) इस्लामी धर्मियांनी केलेली वाङ् मयनिर्मिती
(इस्लामी - मुंतोजी (मृत्युंजय), हुसेन अंबरखान, शेख महमंद, शहामुनी)

घटक - ४ बखर गद्याची स्वरूप वैशिष्ट्ये

- अ) बखरी- शिवपूर्वकालीन - महिकावतीची उर्फ माहीमची बखर, राक्षसतागडीची लढाई.
बखरी- शिवकालीन- शिवछत्रपतींचे चरित्र- कृष्णाजी अनंत सभासद, चित्रगुप्तविरचित शिवाजी महाराजांची बखर, श्री छत्रपतींची ९१ कलमी बखर - दत्तोत्रिमल वाकेनिस, मल्हार रामराव चिटणीस विरचित श्री शिवछत्रपतींचे सप्तप्रकरणात्मक चरित्र.
- ब) बखरी - पेशवेकालीन- नाना फडणवीसाचे आत्मचरित्र, श्री रामदास स्वामींचे चरित्राची बखर उर्फ हनुमंत स्वामीची बखर, पेशव्यांची बखर, कृष्णाजी विनायक सोहनी, पानिपतची बखर- रघुनाथ यादव, भाऊसाहेबांची बखर-कृष्णाजी शामराव, खडर्यांच्या स्वारीची बखर.

सत्रान्त परीक्षा (गुण १००)

- प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०

- प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ४. घटक ४ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ५. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह) गुण २०

साध्ये (Outcome)

- १) शाहिरी वाङ्मयाचा परिचय होईल
- २) बखर वाङ्मयाचा परिचय होईल
- ३) वेगवेगळ्या पंथाचे वाङ्मयाचे स्वरूप लक्षात येईल
- ४) वेगवेगळ्या धर्मीयांनी केलेल्या वाङ्मय निर्मितीचा परिचय होईल
- ५) मध्युगीन वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट होईल.

अभ्यासपत्रिका -५
भारतीय साहित्यविचार

सत्र - ५ वे (श्रेयांकने-४) व्याख्याने-६०

उद्दिष्टे (Objective)

- १) भारतीय साहित्याचे स्वरूप आणि सिद्धांत समजावून देणे
- २) साहित्य भाषेचे स्वरूप व कार्य समजावून घेणे
- ३) साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया व प्रयोजन समजावून घेणे

घटक -१ भारतीय साहित्यशास्त्र: संकल्पना व सिद्धांत-(१)

- १ अलंकारविचार, वक्रोक्तीविचार
- २ रितीसिद्धांत, ध्वनिसिद्धांत
- ३ औचित्य विचार

घटक-२ भारतीय साहित्यशास्त्र : साहित्याचा आस्वाद.

- १ भरताचा रससिद्धांत
- रससिद्धांताचे भाष्यकार : १. भट्टलोल्लट
२. श्रीशंकुक
३. भट्टनायक
४. अभिनवगुप्त

घटक-३ भारतीय साहित्यशास्त्र : साहित्य भाषेचे स्वरूप व कार्य

१. शब्दशक्ती : अभिधा, लक्षणा व व्यंजना.
२. वृत्त, छंद, मुक्तछंद.

घटक - ४ भारतीय साहित्यशास्त्र : निर्मिती प्रक्रिया व प्रयोजन विचार

१. साहित्य निर्मिती मागील कारणे: प्रतिभा, व्युत्पत्ती व अभ्यास.
२. साहित्याची प्रयोजने : भरत ते अभिनवगुप्त

सत्रान्त परीक्षा - गुण १००

- प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न ४. घटक ४ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न ५. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह) गुण २०

साध्ये (Outcome)

- १) भारतीय साहित्य विचाराचा परिचय होईल
- २) भारतीय साहित्य आस्वाडची प्रक्रिया समजेल
- ३) भारतीय साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया व प्रयोजनाचा परिचय होईल.

संदर्भ ग्रंथ-

- १ कंगले, र.प.,(संपा.) काव्यशास्त्र, मौज प्रकाशन, मुंबई १९७४
- २ कंगले, र.प.,(संपा.) रस-भाव-विचार, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ मुंबई, १९७३
- ४ कुलकर्णी वा.ल.,साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा, पॉप्युलर, मुंबई १९७५
- ५ गाडगीळ. स.रा., काव्यशास्त्रप्रदीप, व्हीनस, पुणे (सहावी आवृत्ती), २००३
- ६ देशपांडे, ग. त्र्यं., भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर, मुंबई (ति.आ.) १९८०
- ७ नेमाडे भालचंद्र, साहित्याची भाषा, साकेत, औरंगाबाद, १९८७
- ८ पाटणकर, रा. भा., सौंदर्यमीमांसा, मौज, मुंबई (ति.आ.) २००४
- ९ पाटणकर, वसंत, साहित्यशास्त्र : स्वरूप आणि समस्या पद्मगंधा, पुणे, २००६.
- १० पाटील, गंगाधर, समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टीक, मुंबई १९८१
- ११ मालशे, मिलिंद, आधुनिक, भाषा विज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन. लोकवाङ् मयगृह, मुंबई. १९९५
- १२ रसाळ, सुधीर, कविता आणि प्रतिमा, मौज, मुंबई १९८२
- १३ गणोरकर, प्रभा, डहाके वसंत आबाजी व इतर, (संपा.) वाङ् मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, ग.रा. भटकळ फाऊंडेशन, मुंबई, २००१
- १४ राजाध्यक्ष, विजया व इतर, (संपा.) मराठी वाङ् मयकोश, खंड ४, (समीक्षा संज्ञा), महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२
- १५ साहित्यशास्त्र उदभव आणि विकास : पांडुरंग वामन काणे
- १६ प्राचीन काव्यशास्त्र : र.रा. कंगले
- १७ प्राचीन काव्यशास्त्र : डॉ. स.रा. गाडगीळ
- १८ साहित्य स्वरूप आणि समीक्षा : वा.ल कुलकर्णी
- १९ भारतीय साहित्यविचार : प्रा. ब.लु. सोनार
- २० भारतीय साहित्यविचार : ग.त्र्य. देशपांडे
- २१ अभिनव काव्यप्रकाश : रा.श्री. जोग

सत्र -६ वे (श्रेयांकने-४) व्याख्याने-६०
पाश्चात्य साहित्य विचार

उद्दिष्टे (Objective)

- १) पाश्चात्य साहित्याचे स्वरूप समजावून घेणे
- २) पाश्चात्य साहित्य विचारात साहित्याच्या भाषेचे स्वरूप समजावून घेणे
- ३) साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया व प्रयोजन समजावून घेणे
- ४) साहित्याच्या आस्वादाचे सिद्धांत समजावून घेणे

घटक - १ पाश्चात्य साहित्य विचार : साहित्याचे स्वरूप

१ अनुकृती सिद्धांत : प्लेटो व अँरिस्टॉटल

२ पाश्चात्यांनी केलेल्या काव्यव्याख्या : वर्डस्वर्थ, कोलरीज. कोर्टहॉप, एडगर अलन पो, अर्नोल्ड.

घटक -२ पाश्चात्य साहित्य विचार : साहित्याची भाषा

१. रूपक, प्रतिक व प्रतिमा

२. अनेकार्थता, नियामोल्लंघन, अपरिचीतीकरण.

घटक -३ पाश्चात्य साहित्य विचार : साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया व प्रयोजन विचार

१ कोलरिजचा कल्पनाशक्तीचा व चमत्कृतीशक्तीचा सिद्धांत.

२ आत्मविष्कार, जीवनभाष्य, सामाजिक बांधिलकी (मार्क्सवादी विचारासह) ही प्रयोजने.

घटक-४ पाश्चात्य साहित्य विचार : साहित्याचा आस्वाद

१ अँरिस्टॉटलच्या कॅथार्सिसचा सिद्धांत.

२ रिचर्ड्सचा प्रेरणा संतुलनाचा सिद्धांत.

सत्रान्त परीक्षा – गुण १००

प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ४. घटक ४ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ५. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह)	गुण २०

साध्ये (Outcome)

- १) पाश्चात्य साहित्य विचारांचा परिचय होईल
- २) पाश्चात्य साहित्याच्या निर्मिती प्रक्रिया व प्रयोजन विचाराचा परिचय होईल
- ३) पाश्चात्य साहित्याच्या आस्वाद घेण्याच्या पद्धती समजतील

संदर्भ ग्रंथ-

- १ करंदीकर, गो.वि., (भाषांतर) ॲरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, मौज, मुंबई १९७८
- २ नेमाडे भालचंद्र, साहित्याची भाषा, साकेत, औरंगाबाद, १९८७
- ३ पाटणकर, वसंत, साहित्यशास्त्र : स्वरूप आणि समस्या पद्मगंधा, पुणे, २००६.
- ४ पाटील, गंगाधर, समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टीक, मुंबई १९८१
- ५ मालशे, मिलिंद, आधुनिक, भाषा विज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन. लोकवाङ् मयगृह, मुंबई. १९९५
- ६ गणोरकर, प्रभा, डहाके वसंत आबाजी व इतर, (संपा.) वाङ् मयीन संज्ञा संकल्पना कोश, ग.रा. भटकळ फाऊंडेशन, मुंबई, २००१
- ७ राजाध्यक्ष, विजया व इतर, (संपा.) मराठी वाङ् मयकोश, खंड ४, (समीक्षा संज्ञा), महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२
- ८) पाश्चात्य साहित्यविचार : भालचंद्र खांडेकर, लीला गोविलकर
- ९) पाश्चात्य साहित्यविचार : प्रा. ब.लु. सोनार

अभ्यासपत्रिका ६.
साहित्य आणि समाज भाग १
सत्र -५ वे तासिका ४५ श्रेयांकने ३

उदिष्टे (Objective)

- १) साहित्य आणि समाज यांचा अनोन्य संबंध तपासणे
- २) महानगरीय साहित्याच्या जाणीव समजावून घेणे
- ३) ग्रामीण साहित्याच्या जाणीव समजावून घेणे
- ४) निवडक कलाकृतीच्या आधारे वाङ्मयीन प्रवृत्तीचा शोध घेणे

घटक १ साहित्य - समाज अनोन्य संबंध (तासिका १५) श्रेयांकन १

- अ) साहित्य, समाजसंस्कृती या संकल्पना व त्यांच्या परस्परसंबंधाचे स्वरूप
- ब) साहित्य- समाज संबंध - तेन , मार्क्स यांचे सिद्धांत , मानवतावाद, मार्क्सवाद, स्त्रीवाद, आंबेडकरवाद यांचे स्वरूप विशेष

घटक २ महानगरी जाणिवेचे साहित्य (तासिका १५) श्रेयांकन १

- अ) महानगरी जाणिवेचे साहित्य संकल्पना व मराठीतील परंपरा
- ब) क्रमशः : महेश केळूसकर मनोविकास प्रकाशन, पुणे

घटक -३ ग्रामीण साहित्य (तासिका १५) श्रेयांकने १

- अ) ग्रामीण साहित्य- संकल्पना व मराठीतील परंपरा
- ब) धग असतेच आसपास : कल्पना दुधाळ, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई

घटक ४ प्रकल्प अहवाल – संबंधित विषयावर २० गुणांचे प्रकल्प लेखन
श्रेयांकन १

सत्रान्त परीक्षा (गुण ८०)

- प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न ४. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह) गुण २०

साध्ये (Outcome)

- १) साहित्य व समाज यांच्या अनोन्य संबंधाचा परिचय होईल
- २) महानगरीय व ग्रामीण जाणिवेच्या साहित्याचा व समाजाचा अनोन्य संबंध लक्षात येईल
- ३) निवडक कलाकृतीच्या आधारे विविध वाङ्मयीन प्रवाहाचा परिचय होईल

संदर्भ ग्रंथ-

- १) मराठी वाङ् मयाचा इतिहास – खंड ५, भाग १ – संपादक – रा. श्री. जोग म.सा. परिषद, पुणे, १९७३.
- २) कादंबरीविषयी – हरिश्चंद्र थोरात. पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६.
- ३) टीकास्वयंवर - भालचंद्र नेमाडे, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९०.
- ४) कादंबरी - एक साहित्यप्रकार - हरिश्चंद्र थोरात, शब्द पब्लिकेशन्स मुंबई, २०१०.
- ५) मराठी वाङ् मय कोश-खंड ४, (समीक्षा संज्ञा), समन्वयक संपादक- डॉ. विजया राजाध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई, २००२ ,
- ६) वाङ् मयीन संज्ञा-संकल्पना कोश- संपादक, प्रभा गणोरकर, वसंत आबाजी डहाके व इतर, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, २००९.
- ७) ग्रामीण साहित्य: स्वरूप आणि समस्या- आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाउस, १९७९.
- ८) ग्रामीणता-साहित्य आणि वास्तव - आनंद यादव, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, १९८९.
- ९) धार आणि काठ -नरहर कुरुंदकर, १९७१.

सत्र सहावे अभ्यासपत्रिका -६
साहित्य आणि समाज भाग २
(तासिका ६०) श्रेयांकने ४

उद्दिष्टे (Objective)

- १) समाजातील सामाजिक स्थित्यातराचा आणि साहित्याचा संबंध जाणून घेणे
- २) दलित साहित्याचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये समजावून घेणे
- ३) स्त्रीवादी जाणिवेच्या साहित्याची वैशिष्ट्ये समजावून घेणे
- ४) निवडक कलाकृतीच्या आधारे वाङ्मयीन प्रवाह समजावून घेणे

घटक -१ सामाजिक स्थित्यंतरे आणि मराठी साहित्य (तासिका १५) श्रेयांकने १

- अ) महाराष्ट्रातील सामाजिक स्थित्यंतरे व मराठी साहित्य – मागोवा
- ब) साहित्य- समाज संबंध- १) ललित वाङ्मयातील सामाजिक जाणिवेचे स्वरूप : शरदचंद्र मुक्तिबोध, साहित्य विचार आणि समाजचिंतन. २) दलित जाणिवेचे स्वरूप - म.ना वानखेडे यांच्या लेखाधारे

घटक -२ दलित साहित्य (तासिका १५) श्रेयांकने १

- अ) दलित साहित्य : संकल्पना व मराठीतील परंपरा
- ब) भाई तुम्ही कुठे आहात ! : ऋषिकेश कांबळे, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद

घटक ३ स्त्रीवादी जाणिवेचे साहित्य (तासिका १५) श्रेयांकने १

- अ) स्त्रीवादी साहित्याची संकल्पना व मराठीतील परंपरा
- ब) निवडलेल्या स्त्रीवादी कथांचा अभ्यास
- १) गौरी देशपांडे – पाऊस आला मोठा (आहे हे अस आहे)
- २) सानिया – दुष्काळ (अशी वेळ)
- ३) प्रिया तेंडूलकर – खेळ मांडियला (तिहार)
- ४) उर्मिला पवार – सुटे गिऱ्हाण (हातचा एक)
- ५) मेघना पेठे – आहे कुछ अन्न (आंधळ्याच्या गायी)
- ६) नीरजा – महिषासुरमर्दिनी (ओल हरवलेली माती)
- ७) प्रज्ञा दया पवार – आईच्या नावान (मिळून साऱ्या जणी मासिक)
- ८) प्रतिमा जोशी – दरी (जहन्नम)
- ९) मनस्विनी लता रवींद्र – माझ्या जन्माची गोष्ट (ब्लॉगच या आरशा पल्याड)
- १०) वंदना महाजन – निर्वाणाची स्वगते (वसा दिवाळी अंक)

घटक -४ प्रकल्प अहवाल – संबंधित विषयावर २० गुणांचे प्रकल्प लेखन

सत्रान्त परीक्षा (गुण ८० + २०)

- प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ४. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह) गुण २०

साध्ये (Outcome)

- १) सामाजिक स्थित्यंतराचा मराठी साहित्यावर प्रभाव पडतो, हे समजेल
- २) दलित साहित्याची निर्मिती प्रक्रिया समजेल
- ३) स्त्रीवादी जाणीव आणि वाङ्मयीन प्रवृत्तीचे ज्ञान होईल

संदर्भ ग्रंथ

- १) दलित साहित्य- प्रवाह व प्रतिक्रिया -गो. म. कुळकर्णी, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९८६
- २) निळी पहाट-रा. ग. जाधव, प्राज्ञपाठशाळा वाई. १९७८.
- ३) दलित साहित्य- एक चिंतन- अर्जुन डांगळे (संपा.), महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती आणि मंडळ, मुंबई, १९७८.
- ४) दलित साहित्य-वेदना आणि विद्रोह- भालचंद्र फडके, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९७७ (प्र.आ.), १९८९(दु. आ.)
- ५) दलित साहित्याची स्थितिगती- केशव मेश्राम व इतर (संपा.) मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि अनुभव पब्लिकेशन्स, मुंबई, १९९७
- ६) स्त्रीवादी समीक्षा- सैद्धान्तिक चौकट- डॉ. मिलिंद मालशे, श्रीवाणी- ऑक्टोबर, १९९३
- ७) स्त्रीवादी साहित्य समीक्षा-स्वरूप आणि व्याप्ती- वसंत आबाजी डहाके, श्रीवाणी- ऑक्टोबर, १९९३.
- ८) स्त्रीवादी साहित्य आणि समीक्षा विशेषांक- अनुष्टुभ, सप्टें. ऑक्टो १९९६.
- ९) स्त्रीवादी समीक्षा-स्वरूप आणि उपयोजन- दिलीपराज प्रकाशन, पुणे, १९९३.
- १०) आंबेडकरवाद, डॉ. शेरे नीलकंठ, सुविद्या प्रकाशन, पुणे २००९.
- ११) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे तत्त्वज्ञान: आशय व विश्लेषण, गायकवाड दत्तात्रय स्वयंदीप प्रकाशन, पुणे २०१६.
- १२) आंबेडकर आणि मार्क्स, कसबे रावसाहेब, सुगावा प्रकाशन, पुणे, १९८५.
- १३) प्रज्ञासूर्य, लिंबाळे शरणकुमार, (संपा.), प्रचार प्रकाशन, कोल्हापूर, १९९१.
- १४) दलित कविता आणि ब्लॅक पोएट्री ऋषिकेश कांबळे गोदा प्रकाशन औरंगाबाद
- १५) डॉ. आंबेडकर चिंतन, केशव मेश्राम, लोकवाङ्मयग्रह, मुंबई.
- १६) सत्तासंघर्ष : संपा. सुहास पळशीकर, सुहास कुलकर्णी, समकालीन प्रकाशन, पुणे.

अभ्यासपत्रिका क्र. ७
भाषाविज्ञान
सत्र - ५ वे श्रेयांकने -४ व्याख्याने -६०

उद्दिष्टे (Objective)

१) भाषेचे स्वरूप आणि तिचे कार्य जाणून घेणे

२) भाषाभ्यासाच्या विविध अंगांचा परिचय करून घेणे

३) भाषेच्या अभ्यासाच्या आधुनिक व शास्त्रीय पद्धतीचा परिचय करून घेणे तसेच पारंपारिक ऐतिहासिक अभ्यासपद्धतीपेक्षा तिचे वेगळेपण समजून घेणे.

घटक-१ भाषाशास्त्राच्या विविध शाखा- वर्णनात्मक, ऐतिहासिक व समाजशास्त्रीय.

घटक -२ स्वनिम विन्यास (स्वन, स्वनिम, स्वनांतर, स्वनिमांचे प्रकार, स्वनिम विश्लेषणाची तत्त्वे – तंत्रे.

घटक -३ रूपिमविन्यास- रूपिका, रूपिम, रूपिकांतर, रूपिमांचे प्रकार, रूपिम प्रकिया.

घटक – ४ अर्थविन्यास – भाषिक अर्थाचे स्वरूप, शब्दार्थाचे प्रकार, अर्थ आणि त्याचे परस्पर संबंध

सत्रान्त परीक्षा (गुण १००)

- प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ४. घटक ४ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
प्रश्न ५. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह) गुण २०

साध्ये (Outcome)

१) भाषेच्या विविध अंगांचा परिचय होईल

२) भाषेच्या अभ्यासाच्या आधुनिक व शास्त्रीय पद्धतीचा परिचय होईल

संदर्भ ग्रंथ-

- १) काळे, कल्याण व इतर (संपा.), आधुनिक भाषाविज्ञान (संरचनावादी, सामान्य आणि सामाजिक, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, (दु.आ.) २००३.
२) काळे कल्याण व इतर (संपा.), वर्णनात्मक भाषाविज्ञान स्वरूप आणि पद्धती, गोखले एज्युकेशन सोसायटी, नाशिक, १९८२.

- ३) गजेंद्रगडकर, श्री. न., भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन. पुणे, (दु. आ.) १९७९.
- ४) गोविलकर लीला, वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, आरती प्रकाशन, डोंबिवली, १९९२.
- ५) घोंगडे, रमेश, सामाजिक भाषाविज्ञान दिलीपराज प्रकाशन पुणे, २०१२.
- ६) पुंडे, द. दि., सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, २००५
- ७) मालशे, स. गं. व इतर(संपा.), भाषाविज्ञान: ऐतिहासिक व वर्णनात्मक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५ (ति. आ.)
- ८) मालशे, स.गं. व इतर (संपा.), भाषाविज्ञान परिचय, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५ (दु.आ)
- ९) गायकवाड संपत, दलित आत्मकथन : भाषिक समाज, भाषा आणि भाषा व्यवहार, प्रज्ञा प्रबोध प्रकाशन, सांगली २०१२ .
- १०) मराठी भाषेचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास : मठकर अलका, शब्दालय प्रकाशन २०१५

उद्दिष्टे (Objective)

१. मराठी व्याकरणाचा इतिहास व विविध व्याकरण कर्त्यांचा परिचय करून घेणे.
२. शब्दाचे वर्गीकरण समजावून घेणे
३. विकारण विचार समजावून घेणे
४. शब्द घटना समजावून घेणे

घटक -१ शब्दांचे वर्गीकरण- पारंपरिक व आधुनिक

घटक -२ विकरण- लिंग, वचन, विभक्ती, आख्यात.

घटक-३ शब्दसिद्धी

घटक-४ प्रयोग विचार

सत्रान्त परीक्षा (गुण १००)

प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ४. घटक ४ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ५. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह)	गुण २०

साध्ये (Outcome)

- १) मराठी व्याकरण व्यवस्थेचा सूक्ष्म परिचय होईल
- २) मराठी व्याकरण व्यवस्थेतील समस्या लक्षात येतील

संदर्भ ग्रंथ-

- १) मराठी व्याकरण वाद आणि प्रवाद, कृष्ण श्री अर्जुनवाडकर
- २) मराठी व्याकरण काही समस्या : प्र. ना. दीक्षित
- ३) मराठी व्याकरणाचा इतिहास कृष्ण श्री अर्जुनवाडकर
- ४) मराठी व्याकरण : मो. रा. वाळंबे
- ५) मराठी व्याकरणविवेक : मा. ना. आचार्य
- ६) मराठी व्याकरणाचा पुनर्विचार : अरविंद मंगरुळकर
- ७) मराठीचे व्याकरण : लीला गोविलकर
- ८) शास्त्रीय मराठी व्याकरण : मोरो केशव दामले

आधुनिक मराठी साहित्य,
सत्र - ५ वे तासिका ६० श्रेयांकने- ४

उद्दिष्टे (Objective)

- १) आधुनिक मराठी साहित्याची संकल्पना समजावून घेणे
- २) आधुनिक मराठी साहित्याचा आढावा घेणे
- ३) विविध कलाकृतीच्या आधारे आधुनिक वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये अभ्यासणे

घटक १ आधुनिक, आधुनिकता आणि आधुनिकतावाद : संकल्पना विचार (तासिका १५)
श्रेयांकन १

घटक २ अ - आधुनिक मराठी कथा - ऐतिहासिक आढावा (तासिका १५) श्रेयांकन १
आ आधुनिक मराठी कादंबरी- ऐतिहासिक आढावा

घटक ३ आधुनिकतावादी मराठी कथा (तासिका १५) श्रेयांकन १

१) मुक्काम पोस्ट सांस्कृतिक फट, सतीश तांबे, रोहन प्रकाशन (कथांची आशयसूत्रे व कथांचे रूपबंध यांसह)

घटक ४ आधुनिक मराठी कादंबरी (तासिका १५) श्रेयांकन १

१) पुरोगामी, राकेश वानखडे लोकवाङ्मयग्रह प्रकाशन, मुंबई (आशयसूत्र व कादंबरीचा रूपबंध यांसह)

सत्रान्त परीक्षा (गुण १००)

प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ४. घटक ४ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ५. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह)	गुण २०

साध्ये (Outcome)

- १) आधुनिकता वादाचे वैशिष्ट्याची ओळख होईल
- २) वाङ्मयीन प्रवृत्ती समजतील

संदर्भ ग्रंथ

- १) मराठी कादंबरी – तंत्र व विकास, प्रा. बापट, व्हीनस प्रकाशन, पुणे १९७३
- २) साहित्य : अध्यापन आणि प्रकार, मौज प्रकाशन, पॉप्युलर प्रकाशन, भागवत श्री.पु. मुंबई १९८७
- ३) कादंबरी, मराठी कादंबरी, उषा हस्तक, साहित्यसेवा प्रकाशन औरंगाबाद, १९९३.
- ४) कादंबरी: एक साहित्य प्रकार, हरिशचंद्र थोरात, शब्द पब्लिकेशन, मुंबई २०१०.
- ५) १९८० नंतरची मराठी कादंबरी, अविनाश सप्रे, खेळ, दिवाळी, २००७
- ६) मराठी नवकथा : रंग आणि रूप, डॉ सुभाष पुलावले, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद, २०१२.
- ७) मराठीतील कथनरूपे, वसंत आबाजी डहाके, पापुलर प्रकाशन, मुंबई, २०१२ .
- ८) मालशे, मिलिंद, आधुनिक, भाषा विज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन. लोकवाङ् मयगृह, मुंबई. १९९५
- ९) आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता : संपा. डॉ. मृणालिनी शहा, डॉ. गौरी टिळक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
- १०) नवोदोत्तर मराठी कथा : रंग आणि अंतरंग संपा. गजानन हेरोळे, गोदा प्रकाशन, औरंगाबाद.

सत्र – ६वे अभ्यासपत्रिका ८
उत्तर आधुनिक मराठी साहित्य
(तासिका ६०) श्रेयांकन ४

उदिष्टे (Objective)

१. विविध विचारधारांच्या वाङ्मयाची ओळख करून घेऊन त्या विचारधारांना समजून घेण्याचा प्रयत्न करणे.
२. उत्तर आधुनिक साहित्याचा परिचय करून घेणे
- ३) विविध कलाकृतीच्या आधारे उत्तर आधुनिकता वादाची वैशिष्ट्ये अभ्यासणे

घटक १ अ) उत्तर आधुनिकतावाद : संकल्पना विचार

आ) उत्तर आधुनिक मराठी कविता- ऐतिहासिक आढावा (तासिका १५) श्रेयांकन १

घटक २ उत्तर आधुनिक मराठी कविता - (तासिका १५) श्रेयांकन १

सलील वाघ, हेमंत दिवटे, सचिन केतकर, मंगेश नारायणराव काळे, संजीव खांडेकर, श्रीधर तिळवे, वज्रेश सोळंकी, मन्या जोशी, दा.गो. काळे, कविता मुरुमकर (निवडलेल्या कवितांचा संग्रह प्रसिद्ध होईल.)

घटक ३ उत्तर आधुनिक मराठी नाटक - ऐतिहासिक आढावा (तासिका १५) श्रेयांकन १

घटक ४ उत्तर आधुनिक मराठी नाटक (तासिका १५) श्रेयांकन १

१) सिधू सुधाकर, रम आणि इतर – आशुतोष पोतदार (वॉटरमार्क पब्लिकेशन), आशयसूत्र व नाटकाचा आकृतिबंध यांसह

सत्रान्त परीक्षा (गुण १००)

प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ४. घटक ४ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह)	गुण २०
प्रश्न ५. सर्व घटकांवर आधारित दोन टीपा (पर्यायासह)	गुण २०

साध्ये (Outcome)

१) उत्तर आधुनिकता वादाची वैशिष्ट्ये लक्षात येतील

२) उत्तर आधुनिकता वादाची स्वरूप वैशिष्ट्ये समजल्याने साहित्याकडे पाहण्याचा नवा दृष्टीकोन प्राप्त होईल.

संदर्भ पुस्तके

१. उत्तर आधुनिकता : समकालीन साहित्य, समाज व संस्कृती, बी. रंगराव, कुसुमाग्रज प्रकाशन नाशिक
२. अतिरिक्त मासिक, संपा. दा. गो. काळे – दिनकर मनवर, मार्च २०१३.
३. नाटक आणि मी ,विजय तेंडुलकर, डिम्पल प्रकाशन ,मुंबई, ,१९९७.
४. नाटक एक चिंतन – कानेटकर वसंत
५. नाटकातली चिन्हं – नाईक राजीव
६. महानगरी नाटकं – नाईक राजीव
७. मराठी नाटक : नव्या दिशा आणि वळणे, भवाळकर, तारा
८. नाटक कालचं आणि आजचं : राजापुणे-तापास, पुष्पलता
९. प्रायोगिक नाटक : भारतीय आणि जागतिक-(संपा) सूर्यवंशी नानासाहेब

उदिष्टे (Objective)

१) भाषांतर अनुवाद, रुपांतर या संकल्पनेचा परिचय करून घेणे.

२) भाषांतराच्या विविध समस्यांचा अभ्यास करणे

३) इंग्रजी-मराठी-इंग्रजी व हिंदी-मराठी-हिंदी असे भाषांतर करण्याचे कौशल्य प्राप्त करणे

घटक - १- भाषांतर-सैद्धान्तिक विचार (तासिका १५) श्रेयांकन १

अ)

१) भाषांतर, अनुवाद, रुपांतर, अर्वाचीनीकरण या स्वरूपभेदांची चर्चा.

२) ललित साहित्याचे भाषांतर - सांस्कृतिक भेदांचे संदर्भाचे महत्त्व.

आ)

१) ललित साहित्याचे भाषांतर - भाषिक समस्या व स्वरूप

२) ललित साहित्याचे भाषांतर - शैली विषयक समस्या

घटक - २ भाषांतर-प्रत्यक्ष भाषांतर अभ्यास (तासिका १५) श्रेयांकन १

१) इंग्रजी/हिंदी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर

२) मराठी उताऱ्याचे इंग्रजीत/हिंदीत भाषांतर

घटक - ३ (तासिका १५) श्रेयांकन १

अ) पारिभाषिक शब्द (प्रशासकीय)

ब) कोशाची संकल्पना, रचना, कोशांच्या नोंदी, अकारविल्हे आणि सूची

घटक ४ प्रकल्प अहवाल - संबंधित विषयावर २० गुणांचे प्रकल्प लेखनश्रेयांकन १

सत्रान्त परीक्षा - (गुण ८० + २० गुणांचा प्रकल्प = १००)

प्रश्न १. घटक १अ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०

प्रश्न २. घटक १ आ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०

प्रश्न ३. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०

प्रश्न ४. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०

साध्ये (Outcome)

१) भाषांतर विद्येबद्दल सूक्ष्म माहिती होईल

२) भाषांतर कौशल्य प्राप्त होईल, त्यामुळे रोजगार संधी प्राप्त होईल.

संदर्भ ग्रंथ –

१. कऱ्हाडे सदा, भाषांतर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई १९९२
२. बापट वसंत, तौलनिक साहित्य अभ्यास, पॉप्यूलर प्रकाशन
३. फाटक म. वि आणि ठाकर रजनी, भाषांतर : शास्त्र की कला, वरदा बुक्स, पुणे १९८७
४. डॉ. काळे कल्याण आणि डॉ. सोमण अंजली, भाषांतरमीमांसा प्रतिमा प्रकाशन, पुणे १९९७
५. भाषांतर – शास्त्र की कला : म.वि. फाटक, रजनी ठाकार, वरदा, पुणे.
६. भाषांतर आणि भाषा : विलास सारंग, मौज, मुंबई
७. अनुवादमीमांसा – संपा. केशव तुपे, साक्षात, औरंगाबाद.
८. भाषांतरविद्या : स्वरूप आणि समस्या, संपा. रमेश वरखेडे, य.च.म.मु.वि., नाशिक
९. भाषा आणि भाषांतर - य.च.म.मु.वि., नाशिक
१०. साहित्य - सेतू – (साहित्याची भाषांतर एक अभ्यास), एल.एस. देशपांडे, निर्मल प्रकाशन, नांदेड , १९९९

उद्दिष्टे (Objective)

- १) विद्यार्थ्यांच्या लेखनक्षमतेचा व सर्जनशीलतेचा विकास करणे
- २) मुद्रित दृक श्राव्य माध्यमांसाठी आवश्यक लेखन कौशल्य शिकवणे
- ३) माध्यमांमधील रोजगाराच्या संधीचा परिचय करून घेणे
- ४) व्यावसायिक लेखनासाठी मराठी भाषेचे उपयोजन करणे
- ५) आधुनिक समाजमाध्यमांचा विशेष परिचय कार्य व उपयुक्तता याबाबत जाणून घेणे
- ६) ब्लॉग लेखनाचे स्वरूप लक्षात घेऊन ते लेखन तंत्र अवगत करणे
- ७) ईमेल लेखनाचे स्वरूप लक्षात घेऊन ते लेखनतंत्र अवगत करणे

घटक १ : वृत्तपत्र माध्यमासाठी लेखन (तासिका १५) श्रेयांकन १

- १:१ वृत्त लेखन
- १:२ पुस्तक परीक्षण लेखन
- १:३ नाट्य व चित्रपट समीक्षा लेखन

घटक २ : आकाशवाणी माध्यमासाठी लेखन (तासिका १५) श्रेयांकन १

- २:१ श्रुतिका लेखन
- २:२ नभोनाट्य
- २:३ जाहिरात लेखन

घटक ३ : दूरचित्रवाणी व समाज माध्यमासाठी लेखन (तासिका १५) श्रेयांकन १

- ३:१ दूरचित्रवाणीसाठी मुलाखत लेखन
- ३:२ दूरचित्रवाणी मालिकेसाठी संवाद लेखन
- ३:३ ईमेल लेखन, ब्लॉगलेखन, विकिपीडियासाठी लेखन

घटक ४ प्रकल्प अहवाल – संबंधित विषयावर २० गुणांचे प्रकल्प लेखनश्रेयांकन १

सत्रान्त परीक्षा – (गुण ८० + २० गुणांचा प्रकल्प = १००)

- प्रश्न १. घटक १ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न २. घटक २ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न ३. घटक ३ वर आधारित प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०
- प्रश्न ४. सर्व घटकांवर दोन टीपा/लघुत्तरी प्रश्न (पर्यायासह) गुण २०

साध्ये (Outcome)

- १) विद्यार्थ्यांच्या लेखन क्षमतेचा आणि सर्जनशीलतेचा विकास होईल
- २) विविध माध्यमांसाठी आवश्यक लेखनाच्या प्रकारांचा परिचय होईल आणि त्यासाठी आवश्यक कौशल्ये आत्मसात होतील
- ३) लेखन कौशल्ये आत्मसात करून माध्यामाधील रोजगाराच्या संधी उपलब्ध होतील

संदर्भ ग्रंथ –

- १) व्यावहारिक मराठी : संपा. स्नेहल तावरे
- २) व्यावहारिक मराठी : ल.रा नशिराबादकर
- ३) व्यावहारिक मराठी : मोकाशी सयाजी, नेमाडे रंजना
- ४) ओळख माहिती तंत्रज्ञानाची : एम.एस.आय.टी. महाराष्ट्र राज्य
- ५) संगणक युग : अच्युत गोडबोले
- ६) वृत्तविद्या : स.ह देशपांडे
- ७) नभोवाणी कार्यक्रम तंत्र आणि मंत्र : पुष्पा काणे
- ८) आधुनिक माहिती तंत्रज्ञानाच्या विश्वात : दीपक शिकरपूर, उज्वल मराठे
- ९) वाळंबे, मो. रा. सुगम मराठी व्याकरण, नितीन प्रकाशन पुणे
- १०) जोशी चंद्रहास, मराठी लेखन दर्शन, मेहता पब्लिकेश हाऊस, पुणे
- ११) मराठी भाषा उगम आणि विकास, मेहता पब्लिकेश हाऊस, पुणे
- १२) केळकर अशोक, वैखरी, मॅजिस्टिक प्रकाशन पुणे.
- १३) नसीराबादकर, ल.रा., व्यावहारिक मराठी, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर
- १४) डॉ. शेकडे, सुभाष, व्यावहारिक मराठी अध्यापनाच्या दिशा, ऋतू प्रकाशन, अहमदनगर, २०१२.
- १५) उपयोजित मराठी : डॉ. संजय लांडगे, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे.
- १६) अनिवार्य मराठी : डॉ. लीला गोविलकर, के. सागर पब्लिकेशन, पुणे.
- १७) मराठी कोश व संदर्भसाधने यांची समग्र सूची (इ.स १८००-२००३) संपादक डॉ. वसंत विष्णू कुलकर्णी, राज्य मराठी विकास संस्था, २००७